

**Francisci De Fargna Civitatis Plebis Patrii Philosophiæ,
Sacræ Theologiæ, ac J. U. Doctoris ... Commentaria In
singulos Canones De Jurepatronatus**

Qui sparsim tam intrà, quàm extra corpus Juris Canonici vagantur ...

Fargna, Francesco de

Romæ, M. DCC. XIX.

Casus II. Argumentum. An Examen Præsentari ad Beneficium simplex
requiratur pro forma, itaut si Præsentatus instituatur absque Examine,
Institutio sit nulla.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72172)

18 esset de Jurepatronatus laicali, qualis est controversus Decanatus, ut literaliter statuitur in dicto cap. 18. sess. 24. de reform. ex verbis ibi = *Quod si Jurepatronatus laicorum fuerit, debeat qui à Patrono presentatus erit ab eisdem deputatis, ut supra, examinari, & non, nisi idoneus repertus fuerit admitti* = & comprobant Lotter. de re benef. lib. 2. quest. 6. à num. 34. ad 47. Rota coram Priol. decis. 2. num. 9. Prout etiam militat eadem Conciliaris-censura, tamen si institutio Beneficii Curati non spectaret ad Ordinarium, sed ad Collatorem inferiorem, quia adhuc iste instituere nequit ad ipsum Presentatum sine precedenti examine, & approbatione Episcopi, ut subdit decretum in dicto cap. 18. sess. 24. de reformat. ibi = *Cum verò Institutio ab alio, quam Episcopo erit facienda, tunc Episcopus solus ex dignis eligat digniorem, quem Patronus ei presentet, ad quem Institutio spectat*; Id quod etiam præcipitur in Constitutione Gregorii XV. la 18., & tradunt Garz. de re benef. quest. 9. cap. 3. à nu. 5., Lotter. eodem tract. lib. 2. quest. 6. num. 33. Rot. cor. Ludov. decis. 34. nu. 7.

Nec probabile visum fuit. afs. Privilegium Pontificium à Martino (ut aiebant defensores Episcopi) vociferatum, quod scilicet Presentati ad Beneficia Patronalia Serenissimæ Domus Bavaricæ sint exempti ab onere, & servitute examinis Episcoporum. Donec enim sub oculis non subjicietur hujusmodi afs. prærogativa, inhærendum est decreto Sacri Concilii Tridentini in dicta session. 7. de reformat. cap. 13., in quo, ut præfertur nominati ad beneficia quæcunque subjiciuntur examini Ordinarii, non obstantibus quibuscunque Privilegiis; Sicque afs. Privilegium Domus Bavaricæ, quatenus adesset, ut efficax sit, continere deberet expressam derogationem huic Sac. Concilii Tridentini dispositioni, alterique loquenti de Beneficii Curatis in cap. 18. sess. 24. de reform. Quibus Papæ non solent derogare, & potissimè quoad Beneficia Curata, cum in Privilegiis exemptionum concessis Regularibus, aliisque Communitatibus Ecclesiasticis Cura Animarum, illiusque administratio nunquam ab Episcopis ablatæ fuerint, ut latè firmatum fuit in una Firmana Jurisdictionis 3. Martii 1703. per totam coram Me.

20 Postremò nec Martinus declinare vellet controversum examen sub obtentu, quod sit notoriè capax dictæ dignitatis utpotè licentiatu in Sacra Theologia, & alia vice ab Ordinario Frisingen. approbatus ad Curam Animarum; Quia notoria idoneitas non eximit Promotum ad Curam Animarum à speciali examine, quoties istud requiritur pro forma, nec examen expletum pro una Cura sufficit pro altera, ut testantes de communi tradunt Gonzalez ad regulam 8. Cancellaria gloss. 4. num. 101., Garz. de Benef. par. 9. cap. 2. num. 103., Ricc. in prax. for. Ecclesiast. decis. 414. par. 8. nu. 37., Vivian. de Jurepat. lib. 13. cap. 8. nu. 14., Adden. ad Buratt. decis. 34. nu. 50.

Et ita unica &c.

ARGUMENTUM.

An examen Præsentati ad beneficium simplex requiratur pro forma, ita ut si Præsentatus instituitur absque examine, Institutio sit nulla.

SUMMARIUM.

- 1 Verbum Examinentur, de sui natura inducit formam.
- 2 Forma defectus vitiat actum.
- 3 Examen Præsentati ad beneficium simplex coram Episcopo non requiritur pro forma.
- 4 Præsentatus ad beneficium simplex coram Episcopo si sit notoriè idoneus potest validè institui absque novo examine.
- 5 Examen, quando est de forma, non potest omitti, etiam si ageretur de notoriè idoneo.
- 6 In Præsentatis ad Parochiales; vel coram aliis, quam Episcopo, seu quando Institutio spectat ad Inferiorem, examen requiritur pro forma.
- 7 Cappellanus non tenetur ad applicationem Missæ, quando celebratio fuit demandata solum pro commodo, & satisfactione certarum Personarum.

CASUS II.

Agnosceus quidam pius Testator homines cuiusdam Terræ tum ob penuriam Sacerdotum, tum ob difficultatem accedendi ad Ecclesiam Parochialem tempore hyberno, multoties, & præsertim diebus festiuis Sacrificio Missæ carere; pietate motus fundavit auctoritate Ordinarii in dicta Terra Cappellaniam, seu Beneficium simplex; onere inuncto Cappellano celebrandi quotidie Missam pro eorundem hominum devotione, & commoditate. Vacata huiusmodi Cappellania, fuit ad illam Præsentatus, quidam Sacerdos idoneus, & notus Episcopo, qui illum instituit absque ullo prævio examine; ac ei inunxit etiam onus applicandi Missam pro anima Fundatoris, acriter renuente, & contradicente eodem Sacerdote; Quæritur proinde

Primo; *An huiusmodi institutio facta ab Episcopo absque ullo examine Præsentati sustineatur?*

Secundo; *An præfatus Cappellanus teneatur non solum ad celebrationem, sed etiam ad applicationem Missæ pro anima Fundatoris?*

Quo ad primum dicendum videtur sustineri non posse in hoc casu Institutionem factam ab Episcopo absque ullo examine Præsentati; quoniam examen tum quo ad mores, tum quo ad literaturam, & alias qualitates de jure communi, vel ex lege foundationis necessarias pro consecutione beneficii, antequam Præsentatus instituat, requiri videtur pro forma à Concilio Tridentino, non solum in hoc Canone, sed expressius in cap. 9. sess. 25., de quo infra Can. XII., dum Concilium ibi mandat Præsentatum examinari ab Episcopo per verbum illud imperativum *Examinentur* = quod de sui natura inducit formam sub poena nullitatis actus, & non sufficit, quod aliàs fuerit examinatus, & approbatus ab alio Ordinario, juxta *Massobr. in prax. haben. concurs. requisit. 10. dub. 1. num. 1., & seqq. ibi = Dubitatur primo an examen requiratur in simplicibus beneficiis, breviter concludamus distinguendo, quod si beneficium est collativum, sive libera collationis, tunc sive collatio spectet ad Episcopum, sive etiam ad Inferiorem examen non*

esse necessarium &c. Si verò sit Juris patronatus, sive necessaria institutionis &c. tunc adeò necessarium est examen, ut se omittatur Institutio propterea sit penitus nulla = Barbos. ad Concil. sess. 25. cap. 9. num. 75. Vivian. de Jurepat. lib. 6. cap. 5. uu. 129. Pignatell. consult. 82. num. 22. tom. 9. ob quam rationem Præsentatum tenetur se personaliter exhibere intrà quadrimestre, aut semestre coram Episcopo, cum examen sit personale, & fieri non possit per Procuratorem, ut testatur Barbos. de offic. & potest. Episc. par. 3. alleg. 72. num. 117. ibi = Melior ergo ratio est, quia Præsentati debent ab Ordinario examinari an sint idonei, tam in Parochialibus, & Curatis, quam in simplicibus ex Trident. sess. 7. de reform. cap. 13., quod examen cum personale sit, & per Procuratorem fieri non possit, necessario sequitur Præsentatos teneri se Episcopis personaliter exhibere = Monacell. formul. legal. 1. tit. 15. num. 22. par. 2. Ac proinde non servata hac forma, seu instituto præsentato ad beneficium simplex absque examine, institutio erit nulla; cum forma defectus vitiet actum ad Text. in cap. Cum dilecta de rescript. ibique Felin. nu. 6., Bellett. disquisit. Cleric. par. 1. §. 4. num. 44.

2 *Sed his minimè attentis, contrarium cenfeo de Jure procedere? Etenim Concilium Tridentinum licet in hoc Canone, exigat examen in Præsentatis ad beneficia simplicia à quibuscunque Patronis coram Episcopo, seu quando Institutio etiam spectat ad Episcopum, tamen illud non exigit pro forma, adeò ut si omittatur ab Episcopo, Institutio sit nulla, dum ibi non apposuit Decretum irritans, & clausula annullativa prout requiritur ad effectum, ut examen dicatur de forma, juxta doctrinam Massobr. in prax. haben. concurs. requisit. 5. dub. 15. num. 3., & seqq. ibi = Concludamus quod examen tunc requiratur de forma, quando appositum est Decretum irritans, sive clausula annullativa &c. nam Decretum irritans, & clausula annullativa inducit formam = Bellett. disquisit. Clerical. par. 1. §. 4. num. 41.*

3 *Et quidem quod examen in hoc Canone non requiratur de forma, est ferè omnium Doctorum sententia, docent enim isti, quod Præsentatus coram Episcopo ad beneficium simplex si sit notoriè dignus, vel aliàs approbatus validè institui possit*

4

possit ab Episcopo finè examine, & quòd non sit de novo examinandus, ut tradunt *Fagnan. in cap. Accepimus de etat., & qualitat. num. 31.*, *Bellest. disquisit. Clerical. par. 1. S. 4. num. 43.*, *Monacell. formul. legal. 1. tit. 115. nu. 22. par. 2.*, *Barbos. de offic. & potest. Episcopi par. 3. alleg. 72. num. 118. R.P.D. Ansalò. decis. 70. num. 6. tom. 1.* Si igitur Præsentatus coram Episcopo notoriè idoneus, vel aliàs approbatus institui potest absque novo examine, sequitur quòd idem examen in Præsentatis ad beneficia simplicia coram Episcopo non sit de forma, dum si esset de forma, non posset omitti, etiam si ageretur de notoriè idoneo, juxta *Garz. de benef. par. 9. cap. 3. num. 10. ibi* = Unde cum dicta examinatio, & approbatio requiratur pro forma, non poterit omitti, quantumvis Præsentatus sit notoriè idoneus = Et patet in Parochialibus, in quibus, quia examen est de forma, omitti non potest, etiam si Providendus sit notoriè dignus. *Lotter. de re benef. lib. 2. quest. 31. nu. 134.*, *Nicol. resol. can. lib. 3. tit. 5. num. 17.*

6 Hinc non obstant quæ superiùs in contrarium objiciebantur, procedunt namque in Præsentatis ad Parochiales, vel in Præsentatis coram aliis, quàm Episcopo; seu quando institutio spectat ad Inferiorem; in his quippe examen requiritur pro forma, cum Concilium in *cap. 18. sess. 24.*, & *cap. 9. sess. 25.* mandat eos examinari, sub pœna nullitatis actus; ut de Præsentatis coram Inferiore præter auctoritates ex adversò allatæ docent *Garz. de benef. par. 9. cap. 3. nu. 5. ibi* = Et si Institutio ad Inferiores Episcopo pertineat, Præsentati debent priùs ab Episcopo examinari, & approbari, aliàs institutio ab Inferioribus facta erit nulla = *Pax Jordan lucubrat. lib. 10. tit. 9. num. 26. ibi* = Imò si ad Inferiorem pertineat Institutio, examen erit de forma, & omnino necessarium, in summa igitur quando Præsentatio pertinet ad Personas Ecclesiasticas, vel mixtim ad ipsas, & ad seculares. Item quando Institutio spectat ad Inferiores Episcopo non solùm in Patronatu Ecclesiastico, vel mixto, sed etiam in Laica-

li requiritur pro forma examen Ordinarii aliàs collatio redditur nulla = Non verò procedunt in Præsentatis ad beneficia simplicia coram Ordinario, uti est casus noster, dum in his, ut vidimus non requiritur à Concilio in hoc Canone examen pro forma; sed si sint notoriè idonei, validè institui possunt ab Ordinario, absque alio examine.

7 Descendendo autem ad secundum dubium, facit pro applicatione, quod Missa sit applicanda pro Fundatore, licèt ipse applicationem non exprefferit juxta auctoritates, & resolutiones Sac. Congregationis Concilii superiùs relatas *Par. II. Can. XXVII. Caf. XIII. num. 1.* Contrarium tamen in hoc casu verius existimo; ex verbis namque Fundatoris clarè apparet ipsum demandasse Missæ celebrationem pro devotione, & commoditate hominum cujusdam Terræ, ex quo sequitur præscripta celebratio, non verò applicatio, ut in terminis foundationis Cappellaniæ cum onere quotidianæ celebrationis quadam hora determinata, *accidò molti occupati da' negozj possino andare a sentirla, ed in specie li scolari, quando escono dalla scuola*: respondit S. Congregatio Concilii in *Collen. applicationis Sacrificii 17. Decembris 1679. lib. 40. Decret. fol. 4.*, Et in terminis Cappellaniæ erectæ cum onere perpetuæ celebrationis Missæ, *all'ora, che dalla Dama Superiora del Monastero di S. Orsola gli sarà prescritta, e designata per il comodo delle sue Monache*: respondit eadem S. Congregatio in *Tricastinen. applicationis Sacrificii 8. Augusti 1711. lib. 61. Decret. fol. 332, & 358.*, & denique in terminis Cappellaniæ fundatæ cum onere celebrationis Missæ pro satisfactione, & comodo Monialium cujusdam Monasterii; novissimè resolutum fuit ab eadem S. Congregatione in *Mantuana Applicationis Sacrificii 19. Novembris 1718.* Et licèt quando demandatur celebratio Missæ regulariter intelligatur cum applicatione, hoc tamen limitatur, quando aliter constat de mente Fundatoris; ut dixi dicta *Part. II. ubi supra.*